

PRI VSEŽIVLJENJSKEM UČENJU ZAOSTAJAMO ZA EVROPO

Odzivava se na članek s tem naslovom, objavljen v Delu, 29. novembra 2022, na 3. strani, v katerem piše, da v Sloveniji na tem področju (v strategiji vseživljenjskosti učenja) nismo uspešni in da »v primerjavi z razvitimi državami po številnih kazalnikih nazadujemo ali pa nimamo podatkov, da bi razmere lahko sploh preverili«. Novinarka Simona Fajfar v svojem članku tudi navaja, da sicer imamo nekaj strateških in drugih dokumentov, ki bi spodbujali vseživljenjsko učenje, med drugim tudi strategijo vseživljenjskosti učenja, da pa »niso bili sprejeti operativni načrti« in »ni bilo pravega pristopa - sistemsko, kompleksno, z vsebinskimi konkretizacijami in zagotovljenimi finančnimi viri«. Vse to je res. Krivde za to pa nikakor ne smemo pripisati institucijam kot so Andragoški center RS, Center za poklicno izobraževanje ali Zavod RS za šolstvo, ki jih za neuspešen razvoj navaja novinarka v svojem članku, ali pa strokovnjakom s tega področja. Krivdo za to moramo pripisati sistemski neurejenosti tega področja, za kar pa so odgovorni politični odločevalci, ministrstva, predvsem Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (prejšnje Ministrstvo za šolstvo). Na to smo že večkrat opozorili, tudi prejšnje pristojno ministrstvo, žal, neuspešno.

»V Strategiji vseživljenjskosti učenja, ki jo je leta 2007 sprejelo Ministrstvo za šolstvo in šport (tako se je takrat še imenovalo), smo zapisali strateško pomembno trditev, da mora vseživljenjskost učenja (v nadaljevanju VŽU) postati 'vodilno načelo vsega izobraževanja in učenja ter temeljna družbeno-razvojna strategija' (Strategija, str. 7).

Ta trditev, če jo hočemo udejanjiti, zahteva sistemsko porazdelitev izobraževanja in učenja na temeljno, ki ga mora dati 'začetno izobraževanje' (v angleščini, primerjalno, 'initial education'), in tisto, ki ga lahko preložimo na kasnejša obdobja, to je 'nadaljevalno izobraževanje' (angl. 'continuing education'). S tem sprejmemo novo izhodišče za celoten sistem vzgoje in izobraževanja, to je, da se učimo in izobražujemo vse življenje. Čas učenja ne sme biti omejen na šolsko obdobje otrok in mladine, postati mora pomembna sestavina življenja, človekove osebne in poklicne poti, tudi kasneje. Izobraževanja odraslih je le tako sistemsko enako pomembno kot izobraževanje otrok in mladine.

Te radikalne spremembe mora zagotoviti ustrezna državna politika. Ne takšna, ki sprejme strategijo VŽU (da bi s tem zadovoljila zahteve Bruslja), potem pa si 'opere roke', temveč takšna, ki ve, da njena skrb ne more biti le šola, temveč ustvarjanje ustreznih okoliščin za izobraževanje in učenje skozi vse življenje, na kakršenkoli način. Izobraževanja ne moremo deliti na 'redno' (za mladino) in 'izredno' (za odrasle), ker je tako poimenovanje slabšalno za izobraževanje odraslih. Znanje je prisotno povsod, na vseh področjih življenja, v vseh poklicih in na vseh področjih dejavnosti, in povsod je treba razvijati motivacijo odraslih za učenje in pridobivanje znanja.

Žal se vzgojno-izobraževalna politika in politični odločevalci (ministri za vzgojo in izobraževanje in šport, osebje ministrstva, Vlada RS) na dosežke na področju učenja in še posebno na področju izobraževanja in učenja odraslih ne odzivajo ali pa se ne odzivajo ustrezno. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) določa svoje organizacijske enote po šolski shemi; ima poleg direktoratskih za šport in za znanost še tri za področje vzgoje in izobraževanja, to so direktorati za predšolsko vzgojo in osnovno šolo, za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih in za visoko šolstvo. V tej shemi izobraževanje odraslih nima svojega direktorata, je le sektor v enem od šolskih direktoratskih, kar posledično pomeni, da v kolegiju ministra izobraževanje odraslih nima svojega zastopnika, temveč ga zastopa direktorica enega od šolskih direktoratskih, ta čas je to direktorica direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih.

Izobraževanje odraslih je obsežno in raznovrstno področje izobraževanja in učenja, pretežno (vsaj 90 odstotkov) neformalnega, ki je zdaj organizacijsko podrejeno enem od direktoratskih za formalno izobraževanje (in še za le eno vrsto šol). V MIZŠ torej zdaj ni mesta za nešolski direktorat, s tem pa tudi ni pravega vsebinskega in miselnega stika z naravo in posebnostmi izobraževanja odraslih. Še več, s tem tudi ni vsebinskega in miselnega stika z vseživljenjskim učenjem in njegovo filozofijo ter strategijo! Če misel razvijamo še dalje, je pojem 'učenje' in njegovo pojmovanje izrazito podrejeno

pojmu 'izobraževanje' in 'šolanje'. O dominaciji šolske kulture in tradicije pri nas govori tudi to, da se v javnosti (tudi v medijih), ko govorijo o vzgoji in izobraževanju in o MIZŠ, pretežno uporablja izraz 'šolstvo' (npr. 'šolska ministrica') in ne izobraževanje, kaj šele učenje.

Udejanjiti Strategijo vseživljenjskosti učenja pomeni sprejeti in sistemsko udejanjiti strategijo VŽU. To pa pomeni, da država ne ureja sistemsko le vzgoje in izobraževanja otrok in mladine, temveč, da sistemsko ureja tudi izobraževanje odraslih na vseh področjih sistema, to pa so upravljanje, zakonodaja, financiranje, omrežje izvajalcev in nosilcev dejavnosti ter infrastruktura. Samostojnemu direktoratu za izobraževanje odraslih tako ne bo kmalu zmanjkalo dela!

Za potrditev naše pobude govorijo tudi strateški dokumenti, ki jih je v zadnjem času sprejemala Republika Slovenija, to pa so 'Strategija dolgožive družbe' in 'Strategija razvoja Slovenije do leta 2030', v katerih VŽU označujejo in štejejo za temeljno podlago našega razvoja! Še nadaljnji pogoj pa je to, da Strategijo vseživljenjskosti učenja sprejme Vlada RS (ne le eno ministrstvo), kar je ob sprejemanju Strategije predlagala že skupina, ki jo je pripravljala, in da pri udejanjanju VŽU sodelujejo vsa ministrstva, saj je znanje povsod, ne le v šolah in izobraževalnih ustanovah.«

Iz zapisanega ni težko ugotoviti, kdo je krivec, da pri vseživljenjskem učenju zaostajamo za Evropo. In kaj predlagamo za izboljšanje stanja ?

- Ministrstvo za izobraževanje mora brez odlašanja ustanoviti direktorat za izobraževanje odraslih.
- Ministrstvo naj vnovič posodobi svoje ime; ustreznjše kot zdajšnje bi bilo 'Ministrstvo za vseživljenjsko učenje«.
- Nujna je sistemska ureditev vzgoje in izobraževanja v skladu s Strategijo vseživljenjskosti učenja.
- S tem bo zagotovljena sistemska enakopravnost (to pa ne pomeni enakosti) začetnega in nadaljevalnega izobraževanja (otrok in mladine ter izobraževanja odraslih).

Zoran Jelenc, nekdanji direktor Andragoškega centra Slovenije in nekdanji predsednik Andragoškega društva Slovenije

Ida Srebotnik, predsednica Andragoškega društva Slovenije